

Úvod do rodinné politiky

Harmonizace rodiny a chudoba

Makroúroveň:

- nerovnost v sociálních dávkách – zvýhodňování mnohočetných rodin v nájemním bydlení (oficiálně chudých)
- Vztah státu k rodinám

Mikroúroveň:

- ekonomická aktivita rodičů
- věk rodičů (první porod)
- vzdělání rodičů
- zdravotní stav
- vztah k bydlení – vlastní, nájemní městské, nájemní tržní, obchod s chudobou

Stávající stav – senioři a pečující osoby

počty uživatelů					
Domovy seniorů			imobilní	mobilní s pomocí	mobilní
	2015	37200	9086	18835	9279
	2019	36688	9687	19348	7653
	2021	35842	9444	17683	8715
domovy se zvláštním režimem			imobilní	mobilní s pomocí	mobilní
	2015	15494	3546	6265	5683
	2019	20904	4973	8490	7441
	2021	23062	5454	8769	8839
neformální pečující – sendvičové rodiny u seniorů		2 stupeň	3 stupeň	4 stupeň	
	2015	62870	37554	15049	
	2019	68251	43738	17327	
	2021	56538	45717	17369	

Potřeby a ....

- Změny potřeb:
  - Péče o děti
  - Péče o nemocné dítě
  - Péče o staršího člena rodiny
  - Kdo převezme tyto úkoly, které tradičně patří k rodině?
  - Státní (ekonomická) potřeba – zaměstnanost
  - Politická potřeba rovnoprávnost, kariéra (nebo změna hodnot?)

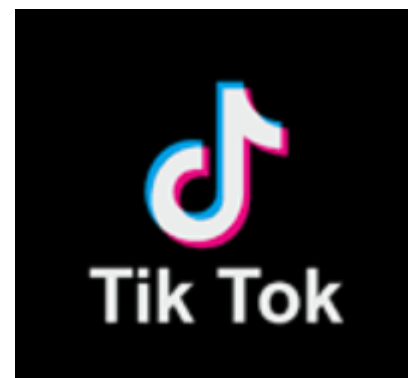
Jak rozumět sociálnímu státu a sociální práci

- Marie Terezie
- Josef II
- Blahobyť řízený státem,
- Charitativní organizace
- Sociální není charitativní

Sociální

- Společenský, společný
- Zaměřovaný za pomoc, charitativní činnost atd.
- Sociální dnes:

E-Government

Sociální politika

Má několik politik:

Zdravotní

Vzdělávací

Bytovou

Rodinnou

Úkol sociální politiky:

Zajistit důstojné podmínky života
pro všechny občany

Místo sociální práce v sociální politice

Sociální politika (Zdravotní, Vzdělávací, Rodinou, Bytovou)

Sociální práce

Sociální ochrana

Sociální služby - sociální péče   sociální záchranná síť – sociální dávky

Stát a sociální pracovník

Státní modely:

- Liberální
- Korporativní
- Sociálně demokratický

Státní zřízení:

- Demokracie
- Bezmezná tolerance (anarchie)
- Uniformita (totalita)

Sociální práce – co to je?

- Společensko vědní disciplína i praktická činnost
- Věda: - popisuje společnost a sociálně-společenské jevy
- Praxe: - rozvoj potenciálů občanů
  - osobám znevýhodněným pomáhá k důstojnému životu
- Sociální pracovníci jsou očima a rukama sociálního státu

Sociální pracovník – kdo to je?

SP pracuje s:

- s klienty, případně s jejich rodinami
- s přirozenými skupinami – např. skupiny mládeže na městském sídlišti
- s uměle vytvořenými skupinami – např. školní třídy, lidi v ústavech či ve vězení aj.
- s organizacemi, buď řídí činnost organizací poskytující sociální služby, nebo poskytuje supervizi
- s místními komunitami, tj. s lidmi žijícími na jednom místě

Právní rámec

- Listina základních práv a svobod – pomoci rozvinout potenciál občana, chránit ohrožené skupiny
- Antidiskriminační zákon – pozitivní diskriminace, vyrovnávací akce
- Zákon o sociálních službách: kdo/co/za jakých podmínek
  - Sociální poradenství
  - Služby sociální péče
  - Služby sociální prevence

Způsob poskytování: - pobytové, ambulantní, terénní

Metody sociální práce

Postupy vázané:

- na cílový subjekt (práce s jednotlivcem, skupinou, rodinou, komunitou)
- na jeho aktuální situaci (sociální znevýhodnění na začátku života, předvídatelné a nepředvídatelné sociální události)
- na relevantní vztahový kontext (vrstevnická skupina, rodina, organizace)
- někdy i na systémové vazby (regionální, národní či nadnárodní politika)

Paradigma

- Aktuální stav vědeckého poznání spjatý s danou problematikou
- Vědecký – vím jak sociální práce popisuje sociální realitu
- Praktický – rozumím, jak se danou teorií pracuje v rámci systému

Reflexivně - terapeutické

Práce s traumaty, sebepojetím, převzetí
odpovědnosti za svůj život

Výbava pracovníka: znalost psychologie,
dovednost vést rozhovor,

Role pracovníka: terapeut, manažer,
koordinátor

Oblíbené nástroje: Eriksonovský přístup,
KBT, MLM,

Potřeby: čas, soukromí pro rozhovor

Sociálně - právní pomoc

Toto paradigma je spjato s sociálně záchrannou sítí – práce s životní události klienta/občana.

Výbava pracovníka: znalost sociálního a dávkového systému (sociální záchranné sítě), dovednost vést rozhovor, znalost legislativy, principy krizové komunikace

Role pracovníka: poradce, projekční manažer

Oblíbené nástroje: případová sociální práce (case management), práce s komunitou, práce se systémem

Potřeby: čas, rozhodovací a schvalovací pravomoci,

Reforma společenského prostředí

Je založeno na principu, že jedinec získává vliv nad svým životem podporou společenské kooperace. Patří k antiopresivním, feministickým a marxisticky inspirovaným modelům sociální práce. Jejich krajní formy známe z fašistických a komunistických modelů.

Výbava pracovníka: znalost politologie, sociálních systémů různých zemí, analytické myšlení

Role pracovníka: motivátor k občanské angažovanosti, projektový management, dovednost publikace myšlenek

Oblíbené nástroje: analytické postupy, komunitní plánování, sociální psychologie

Potřeby: čas, možnost aktivní angažovanosti v rámci širší komunity

Vzdělávací

Patří do sféry sociální pedagogiky, jako model prosociální výchovy, rozvoj sociálních dovedností. V některých znacích se překrývá s sociálně terapeutickým paradigmatem.

Výbava pracovníka: znalost pedagogických přístupů, práce s osobami různých věkových skupin, práce se sociální patologií, znalost práce s rodinným systémem

Role pracovníka: vychovatel, terapeut, týmová spolupráce

Oblíbené nástroje: přístupy orientované na rodinné systémy, alternativní pedagogické směry, zážitková pedagogika

Potřeby: čas, specializované prostory, speciální pomůcky, multidisciplinární tým

Podpora funkční komunity

Jedná se o často opomíjené paradigma – podpora komunity jako celku, vytváření pozitivního vzoru. Utváří se mezi občanskou společností, politickou mocí, zaměstnavateli, NGO

Výbava pracovníka: znalost výzkumných metod,

Role pracovníka: mediátor mezi komunitou a politickou mocí, zapojení občanů do řízení a utváření místní komunity

Oblíbené nástroje: tvorba rozvojových projektů, rozvoj občanské společnosti

Potřeby: multidisciplinární tým, politickou podporu,

Kořeny rodinné politiky

- V rámci sjednocené Evropy je prvním protokolem – Římská smlouva – z roku 1986, která popisuje a orientuje se na hospodářskou a sociální soudržnost států tvořících EHS. Tato smlouva se stává startovacím bodem pro oblast zdravotní politiky, ochrany zdraví při práci a ekonomické koheze.
- Následuje Maastrichtská dohoda – 1992 – již se píše o evropském sociálním protokolu, který má za úkol udržet stabilní hospodářský rozvoj – jeden z principů rodinné politiky. Bez něj nemůže rodinná politika fungovat ve své vlastní podstatě.
- Dalším významným prvkem je Amsterdamská smlouva – 1997, která významně posiluje oblast zaměstnanosti, sociální oblast, životní prostředí a veřejné zdraví.

Cíle rodinné politiky EU

- Podpora zrovnoprávnění mužů a žen
- Boj s diskriminací kvůli pohlaví
- Stejná možnost uplatnění na trhu práce pro muže i ženy a rovné zacházení na pracovišti
- Stejně odměny pro muže a ženy
- Dále koordinace sociálních dávek (týká se i dávek pro rodinu)
- Justiční spolupráce (přeshraniční právní otázky ohledně rodiny)
- sladování pracovních a rodičovských rolí – podpora v mateřství a rodičovství, institucionální péče o velmi malé děti, zkrácené úvazky, nové typy pracovních smluv, home-office
- boj proti sociálnímu vyloučení a chudobě rodin s dětmi
- podpora mezigenerační solidarity a rozvoj pečovatelské kapacity v rodinách – snižování počtu dětí, stěhování za prací, snižuje pečovatelské kapacity v rodinách

Aktivity EU

- **Shromažďování informací** (Evropská aliance pro rodiny 2007)
- **Impulzy pro harmonizaci** národních právních systémů a pro koordinaci národních legislativ (Doporučení Rady ohledně péče o dítě 1992)
- **Finanční podpora konkrétních projektů** rodinné politiky (členské státy plánují, že v průběžném období podpory 2007-2013 vydají na opatření k podpoře zaměstnanosti žen a lepší slučitelnosti profesního a rodinného života celkem více než 2,6 miliardy eur. A více než 555 milionů eur má být použito na zlepšení péče o děti
- **Vypracování závazných norem týkajících se rodinné politiky nebo s účinkem na rodinnou politiku** (Směrnice o rovném zacházení 1975, Směrnice o lidských právech 1992, Směrnice o rodičovské dovolené 1996)

Rodinná politika v ČR

- Historie – 1918 – 1948 – rozvoj spolkové činnosti,
- 1938 – 1945 – sběrné tábory
- 1948 – 1989 – ideologizovaná péče, zákon č.55/1956 převedl sociální pomoc a sociální péči na stát.
- Teprve 1994 začínají konference o rovné postavení osob s postižením,

Cíle rodinné politiky

- *„V zásadě je hlavním cílem rodinné politiky v moderních státech zmírňování narůstajících nákladů rodin při opatrování mladé generace realizací principů především sociální solidarity, principu sociální spravedlnosti a principu sociální garance“*

Modely rodinné politiky

- model, který se na rodinu dívá jako na celek a jeho hlavním cílem je podporovat rodinu tak, aby byly zajištěny její základní funkce a aby byla stabilní,
- model, který se dívá na každého člena rodiny zvlášť a cílem je uspokojovat jeho práva a potřeby, protože to se pak odráží v kvalitě a stabilitě rodiny jako takové.

MPSV 2008

snahu o odstranění překážek a zajištění vhodného prostředí pro její rozvoj a zdárné fungování:

- odstraňování překážek pro podporu stability rodin
- vytváření vhodných podmínek pro rodiny a jejich globální podpora
- zajišťuje, aby s celá společnost uvědomovala, že rodina je největší hodnotou
- snaží se zajistit vzájemnou odpovědnost všech členů rodiny

Vést mladé lidi k uzavírání manželství a podpora ohrožených rodin.

MPSV 2017

- pracuje v rámci rodinné politiky s rodinami, kde rodiče mají stálou práci.
- rodiny v ohrožení - pro tyto rodiny máme několik další politik, které jsou zaměřeny přímo na podporu ohrožených rodin.

Subjekty rodinné politiky

- Stát a jeho orgány – je hlavním realizátorem rodinné politiky a vytváří její základní právní rámec a koncepci. Nynější koncepce se snaží vytvořit příznivější podmínky pro rodinu a zároveň respektující jednotlivé zájmy a potřeby jejich členů.
- Kraj, obec – regionální rodinná politika – tyto korporace podporují vznik rodin, jejich zachování, funkčnost, kvalitu a příznivé podmínky. Umožňují občanům svobodně realizovat životní strategie v naplňování profesních a rodičovských plánů. Cílem rodičovství je vychovávat mladé lidi k partnerství, manželství a rodičovství.
- Zaměstnavatelé – ručí za opatření stanovené státem a jeho orgány, kterými jsou bezpečnost práce, pracovní doba, odměňování a smluvní vztahy k zaměstnancům.
- Odborové organizace – chrání zájmy svých členů v zaměstnání i v sociální oblasti při kolektivním vyjednávání a odměňování zaměstnanců.
- Občanské iniciativy, dobročinné organizace, charitativní instituce – jejich posláním je uspokojení veřejného zájmu. Sociální politika je zde založena na nenucené solidaritě a plní funkci tam, kde stát nemůže zasahovat.
- Církev – činnost duchovní služby je spojena s charitativní péčí. Jejich role je také významná v oblasti mravní, v péči o zdraví, o handicapované obyvatelstvo, v oblasti výchovné a vzdělávací.

Stát a rodina

- Ochrana státem – rodinu vymezuje stát jen v zákoně o státní sociální podpoře. Ochrana státem je především orientovaná na právo svobodné volby partnera při založení rodiny.
- Podpora státem – od těhotenství – školství – diskriminační příplatek k důchodu.

Trendy k řešení

- Nízká porodnost
- Stárnutí populace
- Změna struktury rodin
- Ženy jsou vzdělanější
- Různá zaměstnanost dle pohlaví a věku
- Ohrožení rodin s malými dětmi chudobou

Rodina a její proměny

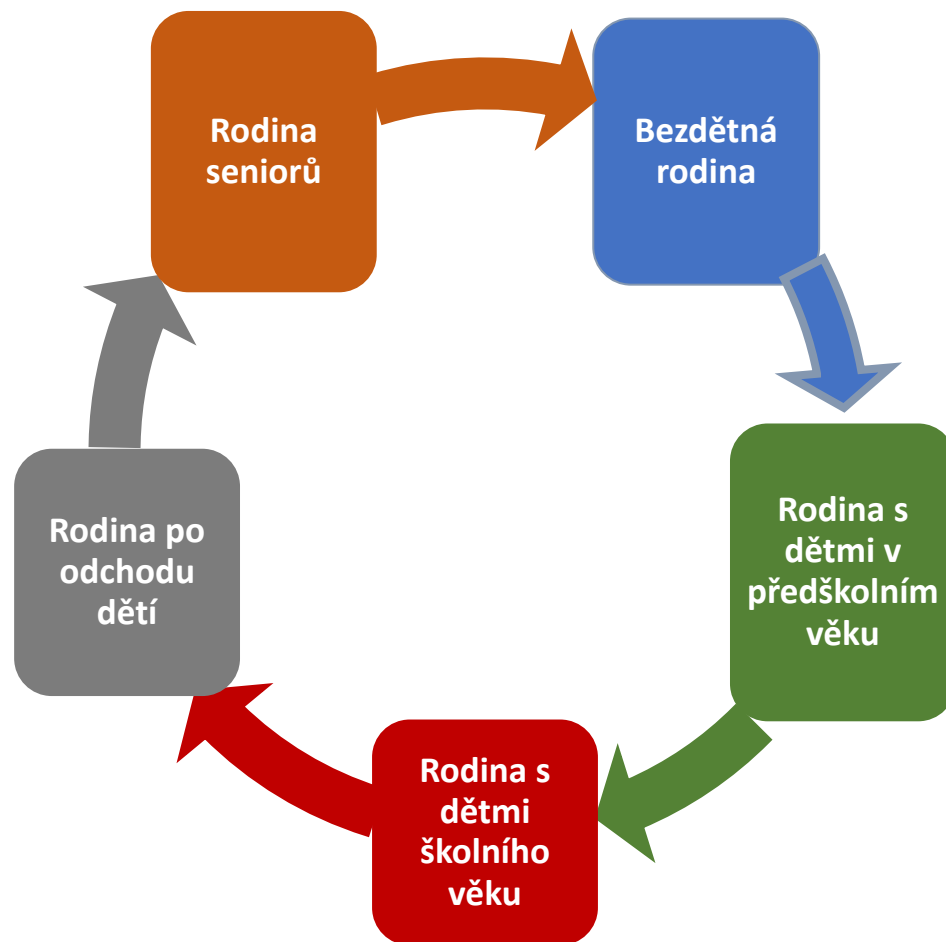
- Vztahy
- Moderní technologie
- Vzdělanost dětí

Co je tedy rodina?

- Čím je definovaná?

Rodinný cyklus

Sendvičová generace

- **Potřebují být zastupitelní a mít větší mobilitu.**
- **Potřebují mít prostor a sílu na vytváření a udržování kvalitních vztahů s partnerem a dětmi.**
- **Potřebují vědět, kam se obrátit na pomoc.**

Potřeby a sendvičová generace

- Změny potřeb:
  - Péče o děti
  - Péče o nemocné dítě
  - Péče o staršího člena rodiny
  - Kdo převezme tyto úkoly, které tradičně patří k rodině?
  - Státní (ekonomická) potřeba – zaměstnanost
  - Politická potřeba rovnoprávnost, kariéra (nebo změna hodnot?)

Harmonizace práce a rodiny

- Proměny výdělečné činnosti:

- Flexibilní pracovní smlouvy
- Dělené úvazky
- Sdílená pracovní místa
- Home-office

- Proměny přístupu k institucionalizované péči o děti:

- Opětovný rozvoj jeslí
- Dětské skupiny
- Povinné předškolní vzdělávání
- Firemní školky

Harmonizace práce a rodiny

- Rozvoj sociálních služeb v domácím prostředí klienta a jejich preference:
  - Domácí péče
  - Home-care
  - Mobilní hospice
- Bytová politika:
  - Startovací byty
  - Obecní byty s regulovaným nájemným
  - Podpora mladých rodin
  - Výstavba bytů – podpora občanů nebo developerů

Harmonizace rodiny a chudoba

Makroúroveň:

- nerovnost v sociálních dávkách – zvýhodňování mnohočetných rodin v nájemním bydlení (oficiálně chudých)

Mikroúroveň:

- ekonomická aktivita rodičů
- věk rodičů (první porod)
- vzdělání rodičů
- zdravotní stav
- vztah k bydlení – vlastní, nájemní městské, nájemní tržní, obchod s chudobou

Prvky rodinné politiky

	Prvky přátelské rodině	Prvky nepřátelské rodině
Vnitřní části velkých měst	rozvinutá dopravní infrastruktura, široká nabídka pracovních míst, rozsáhlá nabídka vzdělávacích, kulturních a sportovních zařízení	vysoké náklady na bydlení, vysoké ceny nemovitostí, chybějící volná prostranství pro děti, nízká kvalita sítě příbuzenských a sousedských vztahů
Okrajové části (předměstí) velkých měst a aglomerační sídla	příznivější podmínky pro stavbu rodinných domů, dostatek velkých prostranství pro děti, nižší nájem, pevnější sociální vazby	dlouhá cesta do práce, nižší dosažitelnost center kultury a volného času
Venkovské oblasti a malá města	vysoká dostupnost vlastnického bydlení, nízké ceny nemovitostí a nízké nájem, velmi pevné sítě příbuzenských a sousedských vztahů, dostatek volného prostoru pro vyžití dětí a mládeže	nízká dostupnost školek, škol a středisek pro využití volného času, malá nabídka pracovních míst v blízkosti bydliště, slabá dostupnost sociálních služeb, nízká dostupnost veřejných dopravních prostředků